

การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์สาธารณะ
มีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของกองทัพไทย

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอกหญิง วีรวดี ชุขันธิน
ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบงาน ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศทหาร
กรมการสื่อสารทหาร

วิทยาลัยการทัพบก
กันยายน 2560

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย พันเอกหญิง วีรวดี ชุขันธ์ชิน
เรื่อง การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์สาธารณะมีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของกองทัพไทย
วันที่ กันยายน 2560 **จำนวนคำ :** 5,829 **จำนวนหน้า :** 13
คำสำคัญ สื่อสังคมออนไลน์, ความมั่นคง
ชั้นความลับ ไม่มีชั้นความลับ

ปัจจุบันมีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในกองทัพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการทำงาน หรือในเรื่องต่างๆ ไป ทำให้เกิดการแบ่งปันข้อมูล ทั้งในลักษณะของข้อมูลดิบ ข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว หรือประเด็นปัญหาที่มีอยู่ในเครือข่ายสังคมนั้นๆ ดังนั้นการวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาในประเด็นของการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์สาธารณะว่ามีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของกองทัพไทย โดยศึกษาข้อมูลจาก รายงานการดำเนินงาน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในลักษณะต่างๆ ของกำลังพลในกองทัพ พบว่าภัยคุกคามรูปแบบใหม่ มีสื่อสังคมออนไลน์สาธารณะและอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนหนึ่งของภัยที่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของกองทัพไทยด้วย ไม่จะเป็นการรวบรวมการทำงานของกำลังพล การขโมยข้อมูลส่วนตัว และข้อมูลสำคัญต่างๆ ของกองทัพ รวมถึงการปลอมตัวเป็นบุคคลอื่นในโลกสังคมออนไลน์ และท้ายที่สุดเป็นการทำสงครามออนไลน์ที่เรียกว่า “สงครามไซเบอร์ (Cyber Warfare)” ดังนั้นการศึกษาเชิงความรู้เพียงอย่างเดียว จึงไม่ใช่แนวทางในการแก้ไขปัญหา หากแต่กองทัพจะต้องดำเนินการต่อกำลังพล ด้วยการปลูกฝังจิตสำนึก และค่านิยมในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่ถูกต้องควบคู่กันไปกับการวางมาตรการป้องกัน และกำหนดนโยบายการปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยให้ผู้ที่มีความสนใจลงมากำกับดูแลอย่างใกล้ชิด จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม สำหรับการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ของภาครัฐซึ่งรู้จักในนามของ G-Chat ในการสื่อสาร และการดำเนินงานทางทหารนั้นก็ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ที่จะป้องกันการรั่วไหลของข้อมูล และสามารถป้องกันการเข้าถึงข้อมูลจากผู้ที่ไม่มีความรู้ได้เช่นกัน นอกจากนี้การเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สามารถตอบโต้ และทำสงครามในโลกดิจิทัลได้

ABSTRACT

AUTHOR: Colonel VEERAVADEE KUKANTIN

TITLE: Using public social media effects to Royal Thai Armed Forces security

DATE: September 2017 **WORD COUNT:** 5,829 **PAGES:** 13

KEY TERMS: Social Media, Security

CLASSIFICATION: Unclassified

Currently, there is more using public Social media in Thai Army. Whether used in the workplace or in general. Using for sharing both in the nature of raw data and analyzed data or issues that exist in the social network. Therefore, this research is to study the issue of the use of public social media that affects the security of the Thai Armed Forces. This research based on information from operational report and research related to the use of social media in various aspect of troops in the army. Therefor a new threat comes from social media and the internet. That is part of the threat to the security of the Thai military. For example, interfere with the work of the troops, stealing personal information or important information of the army, impersonating another person in the social world. Finally, it is an online war known as "Cyber Warfare". Therefore, knowledge alone is not a solution to problems but the army will have to continue the troops to cultivate consciousness, to value of using social media right alongside and implementation of measures to prevent and set a pragmatic policy seriously by the decision makers who are closely supervised. It can solve problems and tangible process. Government Social media, which is known as G-Chat is one of the alternative social media in the public sector to communicate and military operations. It's can prevent data leakage and protect to access data from those who are not eligible as well. In addition, equipment preparation and modern technology can make countermeasures and war in the digital world.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์สาธารณะมีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของกองทัพไทย เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์สาธารณะของกำลังพลของกองทัพ ซึ่งพบว่าการนำสื่อสังคมออนไลน์สาธารณะมาใช้ในการปฏิบัติงานของกำลังพลของกองทัพ มีผลต่อความมั่นคงปลอดภัยของกองทัพและประเทศชาติ ซึ่งแนวทางการแก้ปัญหาของเรื่องดังกล่าว คือ การควบคุม กำหนดมาตรการของการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของกำลังพล โดยเน้นย้ำให้ตระหนักถึงความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการให้ความรู้ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย รวมทั้งการกำหนดนโยบายจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนำเทคโนโลยีที่มีความปลอดภัยในการใช้งานด้านการทหาร ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐต่างๆ ที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลความปลอดภัยของเทคโนโลยีและการสื่อสาร โดยนำสิ่งที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมาตรฐานขององค์กรภาครัฐ ซึ่งมีความปลอดภัยสำหรับด้านการทหารมาใช้งาน รวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลกับองค์กรต่างๆ อย่างปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากองทัพสามารถเลือกใช้ระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์เครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ (GIN) ระบบคลาวด์ภาครัฐ (G-Cloud) รวมทั้งระบบติดต่อสื่อสารแบบออนไลน์ (G-Chat) ซึ่งมีเครื่องแม่ข่าย และการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นของภาครัฐซึ่งมีระบบความปลอดภัยสูง ทดแทนสื่อสังคมออนไลน์สาธารณะได้ การวิจัยครั้งนี้สามารถสำเร็จคล่องเป็นอย่างดีได้จากความช่วยเหลือของ พันเอก พิษชญานพวงทอง ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้วิจัย ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษาให้คำแนะนำ และขอความคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในทุกขั้นตอน และขอขอบพระคุณ พันเอกหญิง รัชนีพร ผดุงผล ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งกรุณาพิจารณาและตรวจสอบเอกสารวิจัยให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์สาธารณะ มีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของกองทัพไทย

ในปัจจุบันระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information System) ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet Networking) และเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร (Communication System) มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก มีการใช้เทคโนโลยีด้านการสื่อสารไร้สายเข้ามาอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้รูปแบบของการทำงานเปลี่ยนแปลงไป มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในยุคดิจิทัลแห่งโลกเสมือนจริง (Virtual World) การใช้งานเครือข่ายโทรศัพท์ไร้สาย 3G หรือ 4G ก่อให้เกิดยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน และทำให้เครือข่ายสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการเชื่อมต่อสื่อสาร ระหว่างบุคคลในโลกอินเทอร์เน็ต โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างชุมชนออนไลน์ ซึ่งทำให้ผู้คนสามารถที่จะแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลตามประโยชน์ การทำกิจกรรม หรือความสนใจเฉพาะเรื่องซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าสื่อ หรือเครื่องมือสื่อสารที่ได้รับความนิยมในแต่ละช่วงเวลา จะมีอิทธิพลต่อความคิดของคนในห้วงเวลานั้นๆ ดังนั้นสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) จึงหมายถึง สื่อที่ผู้ส่งสารแบ่งปันสาร ซึ่งอยู่ในรูปแบบต่างๆ ไปยังผู้รับสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ โดยสามารถโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วยตัวเอง¹ นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีที่เรียกว่า เว็บ 2.0 (Web 2.0) ซึ่งก็คือเครื่องมือต่างๆ ที่ทำงานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ที่อนุญาตให้แต่ละบุคคลเข้าถึง แลกเปลี่ยน สร้างเนื้อหา และสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ มีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบสองทางที่สามารถใช้สร้าง และเพิ่มเติมเนื้อหาได้² โดยในปัจจุบันโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์ได้มีการพัฒนาขีดความสามารถ เพื่อรองรับการใช้งานในลักษณะที่สามารถเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ ทุกเวลา ทำให้ผู้ใช้งานทั่วโลกสามารถเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ตลอดเวลา และมีแนวโน้มการใช้งานที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต ดังนั้นอาจส่งผลให้การใช้โซเชียลมีเดียสาธารณะของกำลังพลกองทัพไทย เป็นช่องทางสื่อสารในการทำงาน มีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของกองทัพไทย ทำให้ต้องศึกษาว่าการใช้โซเชียลมีเดียในยุคโลกาภิวัตน์ มีผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างไร การใช้โซเชียลมีเดียสาธารณะของกำลังพลในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดความไม่ปลอดภัยของข้อมูลอย่างไร และกองทัพไทยสามารถใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นขององค์กรภาครัฐ ที่มีลักษณะเดียวกับโซเชียลมีเดียสาธารณะ มาทดแทนการใช้ช่องทางการสื่อสารเดิมได้โดยปลอดภัยหรือไม่

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์

การติดต่อสื่อสารในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคใหม่ของการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน สื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทยมากขึ้น ประชาชนโดยทั่วไป ภาครัฐ และภาคเอกชนต่างก็ได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสนับสนุนการติดต่อสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของตน ทั้งที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ในการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ อาจมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน แต่โดยรวมแล้วการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้นั้น ส่วนใหญ่เพื่อเป็นการส่งเสริมแนวความคิด สนับสนุนและขยายวิธีการสื่อสาร และการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้ทั่วถึงมากขึ้น โดยปัจจัยที่ส่งผลให้มีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น คือ เทคโนโลยีที่มีการพัฒนาขีดความสามารถด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องมือสื่อสาร และเครือข่ายการสื่อสาร นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นค่านิยมของคนในสังคมไทย

รูปแบบของสังคมออนไลน์

เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์มีการพัฒนาลักษณะหน้าในหลายรูปแบบ แต่สิ่งที่เป็นแกนหลักประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัวที่สามารถมองเห็นได้ มีการแสดงการเชื่อมต่อรายการของเพื่อนที่เป็นผู้ใช้งานของระบบเดียวกัน โดยข้อมูลส่วนตัวจะมีหน้าที่แยกออกมาชัดเจนที่ทำให้บุคคลสามารถรอกข้อมูลสถานะของตนเองได้ และเมื่อเชื่อมต่อกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ ในแต่ละบุคคลจะถูกขอให้กรอกข้อมูลที่ประกอบไปด้วยชุดของคำถาม เช่น อายุ ที่อยู่ ความสนใจ และสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถแบ่งชนิดของเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ดังนี้

1. เครือข่ายสังคม (Social Networking Site) เป็นเว็บไซต์ที่บุคคลหรือหน่วยงาน สามารถสร้างข้อมูล และเปลี่ยนข้อมูล (สถานะของตน) เผยแพร่รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว โดยที่บุคคลอื่นสามารถเข้ามาแสดงความชอบหรือส่งต่อ หรือเผยแพร่ หรือแสดงความคิดเห็น ต่อบทการสนทนา หรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้³ เช่น เฟสบุ๊กเป็นบริการบนอินเทอร์เน็ตที่จะทำให้ผู้ใช้สามารถติดต่อสื่อสาร และร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายๆ กิจกรรมกับผู้ใช้เฟสบุ๊กคนอื่นๆ ได้
2. ไมโครบล็อก เป็นบริการที่ใช้เผยแพร่ข้อมูลหรือข้อความสั้น ในเรื่องที่สนใจเฉพาะด้าน ผู้ใช้สามารถส่งข้อความยาวไม่เกิน 140 ตัวอักษร ผู้ใช้ทำการทวิต (Tweet) แสดงความรู้สึก อารมณ์ต่างๆ ของเราให้ผู้คนรับรู้ข้อความที่เราได้แสดงออกไป สามารถโพสต์ข้อความ, ภาพถ่าย, วิดีโอ และไฟล์ต่างๆ ได้⁴

3. เว็บไซต์ที่ให้บริการแบ่งปันสื่อออนไลน์ (Video and photo sharing website) เป็นเว็บไซต์ที่ให้ผู้ใช้งานสามารถฝากหรือนำสื่อข้อมูล รูปภาพ วีดิโอขึ้นเว็บไซต์ เพื่อแบ่งปันแก่ผู้อื่น เช่น ยูทูปใช้เทคโนโลยีของ Adobe Flash Player มาใช้ในการแสดงภาพวีดิโอ ซึ่งผู้ใช้งานสามารถเข้าดูวีดิโอต่างๆ พร้อมทั้งอัปโหลดวีดิโอผ่านยูทูป แบ่งปันภาพวีดิโอให้คนอื่นดูด้วย นอกจากนี้ยังมี Instagram ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สามารถนำรูปที่ถ่ายไว้ใน แกลลอรี่แชร์ให้ผู้ที่เห็นเพื่อนดู เพื่อแสดงความชื่นชอบ (Likes) และแสดงความคิดเห็น (Comments)
4. บล็อก ส่วนบุคคลและองค์กร (Personal and corporate blogs) เป็นเว็บไซต์ที่ผู้เขียนบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ เหมือนเป็นบันทึกไดอารี่ออนไลน์ ที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เขียนบล็อกเผยแพร่และแบ่งปันบทความของตนเอง ซึ่งจุดเด่นของบล็อกก็คือ การสื่อสารถึงกันอย่างเป็นกันเองระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านบล็อกผ่านการแสดงความคิดเห็น (Comment)⁵
5. วิกีและพื้นที่สาธารณะของกลุ่ม (Wikis and online collaborative space) เป็นเว็บไซต์ที่เป็นพื้นที่สาธารณะออนไลน์ เพื่อรวบรวมข้อมูลและเอกสาร เช่น Wikipedia
6. ข้อความสั้น (Instant messaging) การรับส่งข้อความสั้นจากมือถือ เช่น Line Application ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันสำหรับการสนทนาบนอุปกรณ์การสื่อสารรูปแบบต่างๆ เช่น สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ และแท็บเล็ต (Tablet) ผู้ใช้งานสามารถสื่อสารด้วยการพิมพ์ข้อความจากอุปกรณ์การสื่อสารเครื่องหนึ่งไปสู่อีกเครื่องหนึ่ง จุดเด่นของไลน์คือ รูปแบบของสติ๊กเกอร์ (Sticker) ที่แสดงอารมณ์ และความรู้สึกของผู้ใช้ที่หลากหลาย⁶

แนวโน้มของการใช้สังคมออนไลน์ในสังคมไทย

ปัจจุบันผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ทั่วโลกมีจำนวนมาก จากการจัดอันดับและเก็บสถิติต่างๆ ของเครือข่ายสังคมออนไลน์ของเว็บไซต์ Zocial Rank ที่มีการสำรวจเกี่ยวกับการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในปี พ.ศ.2557 พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กมากเป็นอันดับที่ 8 ของโลก โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครติดอันดับ 1 เมืองที่มีผู้ใช้เฟซบุ๊กมากที่สุดในโลก ด้วยจำนวน 14.4 ล้านบัญชี จากจำนวนผู้ใช้ทั้งหมดของไทยที่มีมากถึง 26 ล้านบัญชีทั่วประเทศ โดยปัจจุบันจำนวนบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กทั่วโลกมีจำนวน 1,191 ล้านบัญชี นอกจากนี้ก็ยังมี ทวิตเตอร์, ยูทูป, Line และ Instagram ซึ่งมีแนวโน้มการใช้งานที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต ด้วยประโยชน์ที่มีมากมายจากการใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สื่อสารได้ง่าย เป็นวงกว้าง และหลากหลายรูปแบบ จากการศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะในเว็บไซต์ยอดนิยม เช่น เฟสบุ๊ก, ทวิตเตอร์,

Hi5 และอื่นๆ จากกลุ่มตัวอย่าง 1,000 คน แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้งานเกือบครึ่งหนึ่งมีการติดตามความเคลื่อนไหวเว็บไซต์ หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ทั้งก่อนเข้านอน และตอนตื่นในตอนเช้า โดยร้อยละ 16 ของจำนวนผู้ใช้งาน ได้รับข้อมูลข่าวสารประจำวันจากเว็บไซต์ นอกจากนี้ผลสำรวจยังพบว่ามีผู้ใช้งานมากกว่าครึ่งหนึ่งที่ต้องติดตามความเคลื่อนไหวเว็บไซต์ หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ของตนอย่างน้อย วันละหนึ่งครั้ง และมากกว่าร้อยละ 10 ที่เข้าไปดูความเคลื่อนไหวล่าสุดทุกๆ 2 - 3 ชั่วโมง⁷ นอกจากนี้จากการสำรวจพฤติกรรมกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทย โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สพธอ.) หรือ ETDA ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของปี 59 ในช่วงเดือนมี.ค. - พ.ค. 59 จากกลุ่มตัวอย่าง 16,661 คน ทั่วประเทศ พบว่ากิจกรรม 3 อันดับแรกของการใช้อินเทอร์เน็ต ในอันดับที่ 1 คือ ยูทูป 97.3% อันดับที่ 2 คือ เฟสบุ๊ก 94.8% และอันดับที่ 3 คือ LINE Application 94.6% โดยกิจกรรมของคนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นจนถึงวัยทำงาน เป็นการใช้งานเพื่อพูดคุยผ่านสังคมออนไลน์ (ร้อยละ 98.0), รองลงมาเป็นการชมวิดีโอผ่านยูทูป (ร้อยละ 93.9), การใช้เพื่อรับ-ส่งอีเมล (ร้อยละ 85.1), การใช้ในการค้นหาข้อมูล (ร้อยละ 84.5) และใช้ในการอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (ร้อยละ 82.0)⁸ จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นที่นิยมและมีอิทธิพลอย่างมากต่อชีวิตประจำวันในกลุ่มคนที่ใช้อินเทอร์เน็ตของสังคมไทย

ผลกระทบของการใช้สังคมออนไลน์ในสังคมไทย

สังคมออนไลน์นับได้ว่าเป็นช่องทางสื่อสารของโลกยุคใหม่ที่ทรงอิทธิพล และได้รับความนิยมแพร่หลายอย่างรวดเร็วไปทั่วโลก เพราะสามารถเข้าถึงกลุ่มคนเป้าหมายทุกเพศทุกวัย ในรูปแบบสังคมออนไลน์ที่สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด จนเกิดเป็นสังคมเสมือนที่เปิดโอกาสให้ผู้คนเข้าไปใช้งาน เผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว บทความ รูปภาพ ผลงาน ตลอดจนจนเป็นเวทีแสดงความคิดเห็น เพื่อใช้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนจนความสนใจ หรือทำกิจกรรมต่างๆ จึงเป็นช่องทางให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อสังคม ดังนี้

1. การสร้างกระแสต่อสังคม สื่อสังคมออนไลน์มีทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ มีความเป็นทางการและควบคุมการทำงานได้น้อย ขาดความยืดหยุ่นแต่เปิดกว้าง ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ ขาดการเคารพกฎเกณฑ์ของสังคม การสื่อสาร และการแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยมีการเคลื่อนไหวของข้อมูลรวดเร็วกว่าสื่อในรูปแบบเดิม ทำให้สามารถสร้างกระแสต่อสังคมในด้านต่างๆ ทั้งกระแสที่ดีและไม่ดี เป็นช่องทางที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์กระแสสังคมในเชิงลบ และอาจทำให้เกิดกรณีพิพาทบานปลายอาจมีการละเมิดลิขสิทธิ์และสิทธิส่วนบุคคล หรือเกิดอาชญากรรมคอมพิวเตอร์⁹ รวมทั้งอาจเป็นภัยคุกคามทางความมั่นคงในด้านต่างๆ

2. การคุกคามผ่านสื่อออนไลน์ (Cyber Bullying) คือ การคุกคามหรือรังแกกันผ่านโปรแกรมออนไลน์ และการคุกคามผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่เป็นการทำร้ายทางอารมณ์ความรู้สึก อันจะส่งผลให้เกิดอาการหวาดระแวง ซึมเศร้า หดหู่ ไปจนถึงการฆ่าตัวตายในที่สุด¹⁰ หรือการโพสต์คำทอ พุดจาสื่อเสียด ให้ร้าย หรือชู้ทำร้ายผ่านช่องทางการสนทนา รวมทั้งโพสต์อย่างโจ่งแจ้งที่หน้าโซเชียลมีเดียของผู้ถูกระทำ
3. การโจรกรรมเอกลักษณ์บุคคล (Identity Theft) หรือข้อมูลส่วนบุคคลด้วยเครื่องมือการแก้ไขข้อมูลส่วนตัว (Edit your profile) ซึ่งจะแสดงทั้งชื่อ นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ ความสนใจส่วนตัว อีเมล รายชื่อเพื่อนสนิท หรือแม้กระทั่งข้อมูลส่วนตัวต่างๆ ซึ่งถ้าข้อมูลเหล่านี้ที่แสดงอยู่บนเว็บไซต์ หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์มากเท่าไรก็จะยิ่งช่วยให้ผู้ร้ายสามารถลอกเลียนเอกลักษณ์ และนำอัตลักษณ์ของเรา เพื่อไปแอบอ้างในการก่ออาชญากรรมได้ง่ายขึ้น¹¹
4. ปัญหาทางความสัมพันธ์ของคนในสังคม สื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีอิทธิพลเป็นอย่างมากในการใช้ชีวิตประจำวันของผู้คน จึงทำให้สังคมทุกวันนี้เรียกว่าสังคมก้มหน้า ซึ่งผู้คนโดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ หรือหมกมุ่นก้มหน้าก้มตา และจดจ่ออยู่กับการเสพข่าวสาร การติดต่อ การพูดคุยกันผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ ตลอดเวลา ก่อให้เกิดผลลบต่อชีวิตประจำวัน และความสัมพันธ์ของคนในสังคมอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น จนกลายเป็นประเด็นทางสังคม โดยเฉพาะกับกลุ่มวัยรุ่นที่ใช้เวลาไปกับสื่อออนไลน์วันละหลายชั่วโมง ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย จนถึงขั้นเป็นปัญหาร้ายแรงกระทบต่อความสงบสุขในสังคมตามมา สำหรับในข้อดีแม้มันจะช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพให้เรากับคนที่ไม่สนิทให้รู้จักกันแน่นแฟ้นได้ง่ายขึ้น แต่ก็ทำให้เราห่างไกลจากคนที่เราสนิทด้วยมากขึ้นเช่นกัน
5. เป็นเครื่องมือทางการเมือง การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้กับบุคคลหรือกลุ่มทางการเมือง การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารหรือกิจกรรมทางการเมือง การใช้สื่อสังคมออนไลน์มาวิพากษ์วิจารณ์คู่แข่งทางการเมือง ฝ่ายตรงข้าม รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนความเห็นทางการเมือง อภิปรายประเด็นในทางการเมือง ถ่ายทอดข่าวสารกิจกรรมในทางการเมืองต่างๆ ระหว่างสมาชิกในเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือมุ่งสื่อข้อมูลข่าวสารไปยังสื่อมวลชนกลุ่มต่างๆ บนสังคมออนไลน์ เพื่อจูงใจให้สื่อมวลชนนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้กับกลุ่มทางการเมือง หรือพรรคการเมืองของตน¹² หากจะมองย้อนถึงสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันของประเทศไทย จะเห็นได้ว่านักการเมือง พรรคการเมือง กลุ่มอิทธิพลทางการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองต่างก็พยายามอาศัยการกล่าวหรือเผยแพร่วาจา ที่สร้างความเกลียดชังทางการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ประเภทต่างๆ มาเป็นเครื่องมือในการ

โฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองให้ประชาชนมีความเลื่อมใสศรัทธา หรือมีอุดมการณ์ทางการเมืองคล้อยตามไปกับคนหรือกลุ่มการเมืองของตน ซึ่งก่อให้เกิดความวุ่นวายทางการเมือง และความไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง

ผลกระทบของการใช้สังคมออนไลน์ต่อความมั่นคง

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้การเชื่อมโยงในมิติต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ในขณะที่ความมั่นคงที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่าย มีแนวโน้มจะเป็นประเด็นที่มีความเสี่ยง ทั้งการโจมตีและการจารกรรมทางไซเบอร์ เนื่องจากการกำหนดมาตรการป้องกันทำได้ยาก และไม่ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นอกจากนี้อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ก็เป็นเครื่องมือสำคัญของประชาชน ในการรวมตัวดำเนินกิจกรรมทางสาธารณะ และการเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมือง สื่อดังกล่าวมีโอกาสถูกนำมาใช้ในทางที่ผิด เพื่อโจมตีบ่อนทำลายหรือบิดเบือนข้อเท็จจริง รวมถึงการแพร่กระจายถ้อยคำที่สร้างความเกลียดชังที่มีฐานมาจากอคติ และการเลือกปฏิบัติ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเกลียดชังและปัญหาความแตกแยกภายในประเทศ รวมถึงส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในกรณีที่มีการใช้สื่อประเภทนี้โจมตีหรือบ่อนทำลายประเทศอื่น ปัญหาด้านความปลอดภัยของการใช้งานโปรแกรมประเภทสื่อสังคมออนไลน์ก็คือ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ใช้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศดีพอ ความสำคัญของปัญหาสื่อสังคมออนไลน์กับภัยคุกคามด้านความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสังคมออนไลน์ในลักษณะของการโพสต์ข้อความหรือการนำภาพคลิปลงในยูทูป, เฟสบุ๊ก, ทวิตเตอร์ และ Hi5 ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเมือง โดยมีเนื้อหาสำคัญที่แสดงถึงความไม่เชื่อมั่นในสถาบันทางการเมือง และก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างคนในชาติ ส่วนความมั่นคงทางด้านสังคม ก็คือสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นตัวเร่งเชิงลบต่อภาพลักษณ์ความสงบเรียบร้อย และวัฒนธรรมอันดีของประเทศ เช่น การเผยแพร่ภาพคลิปอนาจาร การพนันออนไลน์ และการขายบริการทางเพศผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ที่ถือว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติในเชิงเนื้อหา นั้น จะสามารถเรียงลำดับได้ คือ 1) ความมั่นคงทางการเมือง 2) ความมั่นคงทางสังคม 3) ความมั่นคงทางการทหาร 4) ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้ปัญหาด้านเนื้อหาทั้ง 4 ประการข้างต้นแล้ว ยังมีปัญหาในด้านการจัดองค์กร บุคลากร งบประมาณ เครื่องมือ สิ่งอุปกรณ์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานและองค์กร ทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการด้วยได้ ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ที่มีแนวโน้มจะถูกนำมาใช้ให้เป็นภัยและอันตราย

ต่อความมั่นคงของชาติอย่างร้ายแรงต่อไปในอนาคต คือ มีการใช้ช่องว่างของการดำเนินการของหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

1. นโยบายของรัฐหรือหน่วยงานที่กำลังดำเนินการในการส่งเสริม หรือสนับสนุนให้มีการใช้ Free Wifi บางพื้นที่หรือทั่วประเทศ กรณีนี้จะเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เนื่องจากจะเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญแก่ผู้ประสงค์ร้าย ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล รวมไปถึงระบบข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์ โดยการใช้การแสดงตัวตนลงเข้าไปสร้างความปั่นป่วนเฉพาะบางจุดหรือทั้งระบบได้ และนอกจากไม่ต้องระบุตัวตนแล้ว อาจจะใช้ชื่อบุคคลอื่นกระทำความผิดด้วย
2. การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้ประสงค์ร้าย ที่มีเป้าหมายเพื่อการทำลายสถาบันหลักของชาติบ้านเมืองผ่านทางเว็บไซต์, ยูทูป และเฟสบุ๊ค โดยที่หน่วยงานรับผิดชอบด้านความมั่นคง ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง เช่น ไม่สามารถตรวจสอบตัวตนของผู้ทำการโพสต์ข้อความ หรือรูปภาพที่หมิ่นสถาบันขึ้นบนยูทูปได้ สิ่งเหล่านี้ก็ถือว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะถ้ายังไม่สามารถหยุดยั้งได้จะก่อให้เกิดการทำลายสถาบันหลักอื่นๆ ของชาติ เพื่อสร้างความอ่อนแอของระบบความมั่นคงของประเทศ
3. ความเชื่อมโยงระหว่างการใช้โทรศัพท์มือถือผ่านอินเทอร์เน็ต จะเป็นจุดอันตรายในมุมมองของหน่วยงานความมั่นคง กรณีที่บริษัทผู้ให้บริการบัตรเติมเงิน (Pre-Paid) มีการจำหน่ายหมายเลขโทรศัพท์ โดยไม่มีการจัดทำหลักฐานของผู้ซื้ออย่างละเอียด ช่องทางนี้จะเป็นช่องทางให้ผู้ประสงค์ร้าย ใช้การที่ไม่ต้องระบุตัวตนของเจ้าของซิมโทรศัพท์นำมาเป็นช่องว่าง แล้วใช้ช่องว่างนี้กระทำความผิดด้านความมั่นคงได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีการนำมาใช้เพื่อก่อเหตุร้ายแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ด้วยการจุดระเบิดโดยใช้รีโมทคอนโทรลผ่านโทรศัพท์มือถือ
4. การถูกโจมตีโดยตรงหรืออาจใช้เป็นฐานของประเทศอื่นในการโจมตีไปประเทศอื่น ซึ่งจะออกมาในรูปแบบของการทำสงครามไซเบอร์ (Cyber Warfare)
5. จุดอ่อนในการรักษาความปลอดภัยของระบบคอมพิวเตอร์ คือ ผู้ให้บริการ (ISP) กระทำเพื่อประโยชน์ในการให้บริการ และคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของลูกค้ามากเกินไป กระทั่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงอย่างร้ายแรง ในกรณีที่ได้มีการนำบริการอินเทอร์เน็ต ไปใช้กับระบบโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ของประเทศ โดยไม่ให้ความร่วมมือหรือบันทึกข้อมูลของผู้ใช้บริการ¹³

บทบาทของสื่อสังคมออนไลน์กับการทหาร

โลกไซเบอร์ปัจจุบันนับว่ามีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งวงการทหารเป็นอย่างมาก และมีบทบาทสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและลบ

ทั้งในยามปกติและในยามสงคราม เทคโนโลยีสารสนเทศที่กองทัพต้องเข้าไปเกี่ยวพันอาจกลายเป็นช่องทางให้ผู้ประสงค์ร้าย สามารถเข้าสู่ระบบการรักษาความปลอดภัยของกองทัพ ส่งผลให้เกิดความสับสนวุ่นวาย มีความเสียหายอันเกิดจากภัยคุกคามด้านไซเบอร์ ทั้งทางด้านเทคนิค และด้านเนื้อหาของข้อมูล รวมทั้งอาจเป็นช่องทางรอคอยการโจมตีระบบบริหารจัดการของกองทัพในห้วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาไปสู่การใช้เทคโนโลยีในการทำสงครามไซเบอร์ ในปัจจุบันหน่วยงานทหารหลายหน่วยงานก็เริ่มที่จะมีการนำสื่อสังคมออนไลน์เข้ามาใช้ในการทำงานมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกันระหว่างผู้ร่วมงาน การประสานกันระหว่างหน่วยงาน การรายงานข้อมูล ข่าวสาร ภาพถ่าย ต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ ทันเวลา และให้มีความเข้าใจที่ตรงกันอย่างรวดเร็ว ดังนั้นกำลังพลของหน่วยทหารเอง จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดภัยคุกคามจากการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ โดย

1. ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของกำลังพลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศดีพอ โดยการใช้รหัสผ่านของอีเมลที่ใช้อยู่เป็นประจำ เป็นรหัสผ่านของโปรแกรมสื่อสังคมออนไลน์ โดยที่จริงแล้วไม่จำเป็นต้องใช้รหัสผ่านเดียวกัน จึงทำให้ถูกเจาะระบบได้ง่าย เพราะโปรแกรมสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่มักเข้าสู่ระบบโดยใช้โปรโตคอล http ที่ไม่มีความปลอดภัยเท่ากับโปรโตคอล https หรือ "SSL" ทำให้ถูกผู้ไม่ประสงค์ดีดักจับรหัสผ่านได้โดยง่าย¹⁴ จากนั้นผู้ไม่ประสงค์ดีก็สามารถเจาะเข้าถึงอีเมลของผู้นั้นแล้วสวมรอยเข้าใช้งาน หรือลักลอบดูข้อมูลในอีเมล เพื่อหาข้อมูลที่เป็นความลับทางทหารต่อไป
2. ปัญหาข้อมูลส่วนบุคคลรั่วไหลออกไปโดยไม่ได้ตั้งใจ เช่น การสมัครเฟซบุ๊กจากโทรศัพท์มือถือ โดยมีการกรอกข้อมูลเบอร์โทรศัพท์มือถือ วัน เดือน ปีเกิด เข้าไปในระบบของเฟซบุ๊กโดยไม่ระมัดระวัง หรือกรอกข้อมูลส่วนบุคคลอื่นๆ เพื่อแสดงตัวตนให้ผู้อื่นทราบ จึงเป็นเหตุให้ผู้ไม่ประสงค์ดีสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของเราได้เช่นกัน นอกจากนี้ข้อมูลที่อยู่ในสื่อสังคมออนไลน์สามารถค้นหาได้โดยง่ายจากการใช้ Google เมื่อมีกำลังพลนำข้อมูลที่ควรเป็นความลับขององค์กร เช่น Network Diagram หรือ Minute Of Meeting นำเข้าสู่สื่อสังคมออนไลน์โดยไม่ระมัดระวัง ทำให้ผู้ไม่ประสงค์ดีสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ควรจะเป็นข้อมูลลับขององค์กร หรือข้อมูลส่วนตัวของเราโดยที่เราไม่รู้ตัว
3. การแสดงความคิดเห็นให้เผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์ ในลักษณะที่เป็นข้อความที่สามารถเข้าถึงได้โดยสาธารณะ หรือมีการโพสต์ข้อความที่ชี้ชวนให้รับรู้ความเคลื่อนไหวส่วนตัวของเราตลอด เช่น บอกสถานะว่าอยู่ที่ไหน เดินทางไปปฏิบัติราชการที่ไหน การถ่ายภาพกำลังพลขณะปฏิบัติหน้าที่ ภาพของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ที่อาจจะบุกรุกตำแหน่ง พิกัด เวลา ข้อมูล หรือการเช็คอิน (Check-in) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งการเล่นเกมออนไลน์ที่มีการแสดงถึงสถานที่สำคัญ มีการถ่ายภาพสถานที่ต่างๆ ในขณะที่เล่นเกม และมีการส่งภาพเหล่านั้นให้กับผู้พัฒนาเกม โดยผู้เล่นเกมไม่ทราบถึงจุดประสงค์ที่แอบแฝงของกิจกรรมนั้น ข้อมูลทั้งหลายเหล่านี้ อาจถูกนำไปเปิดเผย หรือใช้งานในลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ หรือใช้งานโดยที่ไม่ได้รับการยินยอมจากเจ้าของข้อมูลนั้นๆ ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า องค์ประกอบพื้นฐานสำคัญที่สุดในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยข้อมูลข่าวสารทางไซเบอร์ คือ พฤติกรรมของกำลังพลที่เข้าใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งถ้าขาดการคำนึงถึงกฎระเบียบการรักษาความปลอดภัยด้านสารสนเทศอย่างจริงจัง ด้วยการขาดความตระหนักในเรื่องนี้ ก็จะเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงปลอดภัยของกองทัพได้โดยไม่รู้ตัวเช่นกัน ดังนั้นจึงควรพิจารณาหาแนวทางที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ของสื่อสังคมออนไลน์ให้เกิดความปลอดภัยยิ่งขึ้น

ผลกระทบของการใช้สังคมออนไลน์ต่อความมั่นคงทางการทหาร

รูปแบบภัยคุกคามด้านความมั่นคงของชาติจะเปลี่ยนไปอย่างถอนรากถอนโคน (Radical change) ซึ่งจะเป็นภัยคุกคามที่เป็นลักษณะสงครามอสมมาตร (Asymmetric warfare) โดยฝ่ายตรงข้ามหรือผู้ก่อการร้ายจะโจมตีจุดสำคัญที่เป็นหัวใจของชาติ โดยไม่จำเป็นต้องมีกำลังทางทหาร แต่ด้วยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic-driven tool) โดยภัยคุกคามดังกล่าวนี้ จะเป็นภัยคุกคามที่มีผลกระทบในระดับนานาชาติ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคนดังกล่าว เกิดจากการที่โลกได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่สามารถเชื่อมโยงมนุษย์และข้อมูลข่าวสารจากทั่วทุกมุมโลก เข้าด้วยกัน¹⁵ รูปแบบของสงครามและความมั่นคงได้เปลี่ยนไปอย่างมาก โดยเห็นได้อย่างชัดเจนหลังสงครามอ่าวเปอร์เซีย สหรัฐอเมริกาได้ตระหนักว่าต้องปรับเปลี่ยน หลักนิยมไปสู่การสู้รบโดยใช้องค์ความรู้และปัญญามากกว่าการใช้อาวุธและกำลังคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลพวงจากเหตุการณ์ในวันที่ 11 กันยายน 2544 ทำให้หลายประเทศเห็นว่ามหาอำนาจในยุคโลกาภิวัตน์มิใช่ประเทศที่มีพลังทางทหารเพียงอย่างเดียว และนี่คือจุดเปลี่ยนของรูปแบบของสงครามที่เรียกว่า สงครามรูปแบบใหม่ ที่มีสาเหตุหนึ่งมาจากการขาดการควบคุมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของชาติ และการขาดวิสัยทัศน์ในการวางยุทธศาสตร์ความมั่นคงในด้านการปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operations) ที่มีมิติที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทำให้หลายประเทศได้ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ไปในลักษณะมุ่งเน้น

การสร้างองค์ความรู้ สร้างเครือข่ายและความร่วมมือกันมากขึ้น ไม่ว่าจะทั้งการแลกเปลี่ยนข่าวสาร การฝึกพร้อมและความร่วมมือทางวิชาการ¹⁶ สำหรับสงครามรูปแบบใหม่ในประเทศไทยในปัจจุบันก็คือ ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีการแสดงเนื้อหาในเรื่องการใช้ความรุนแรง การละเมิดสิทธิมนุษยชน การปลุกเร้า เพื่อสร้างอุดมการณ์ แบ่งแยกดินแดน รวมทั้งก่อผลกระทบต่อภาพลักษณ์ทางทหารผ่านทางเว็บไซต์, ยูทูป และเฟสบุ๊ก โดยมีการแพร่ภาพคลิปที่ไม่เหมาะสมของทหาร ไม่ว่าจะเป็นการเลือกเผยแพร่รูปภาพเฉพาะความรุนแรง การใช้อาวุธในสถานการณ์ก่อความไม่สงบใน จชต. หรือการแสดงถึงผลงานของผู้ก่อความไม่สงบ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อให้เกิดแนวร่วมของผู้ก่อความไม่สงบเพิ่มขึ้น มีการสร้างเว็บไซต์ที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใช้เป็นแหล่งพบปะ และแจ้งข่าวสารของกลุ่มของตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงการเฝ้าติดตามของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การจัดทำเว็บไซต์ฟูลหรือรัฐปัตตานี ซึ่งนอกจากจะเป็นแหล่งในการเผยแพร่ข่าวสารแล้วยังเป็นการตอกย้ำถึงการดำรงอยู่ของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่มีตัวตน และพร้อมที่จะต่อต้านการปกครองของรัฐบาลนั่นเอง หรือบางกรณีอาจลุกลามไปถึงขั้นกระทบในระดับความมั่นคงของประเทศด้วย เทคโนโลยีสารสนเทศที่กองทัพต้องเข้าไปเกี่ยวพัน อาจกลายเป็นช่องทางให้ผู้ประสงค์ร้ายสามารถเข้าสู่ระบบการรักษาความปลอดภัยของกองทัพ และอาจเป็นช่องทางรอคอยการโจมตีระบบบริหารจัดการของกองทัพในห้วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาไปสู่การทำสงครามไซเบอร์ (Cyber Warfare)

แนวทางการป้องกันภัยจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์

หน่วยงานทหารทุกระดับต่างก็เริ่มตระหนักถึงภัยคุกคาม และให้ความสำคัญต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Security) ทั้งนี้ เพื่อให้มีความพร้อมด้านขีดความสามารถในการป้องกัน ลดความเสี่ยง รวมถึงการฟื้นฟูจากสถานการณ์จากภัยคุกคามฯ ในระดับและรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การปฏิบัติการข่าวสาร การโจมตี การบ่อนทำลาย การจารกรรม การอาชญากรรม การลวง และการปลอมแปลงทั้งในส่วนของสารสนเทศ ระบบเครือข่าย อุปกรณ์เครื่องมือ และโปรแกรมประยุกต์ ซึ่งเกิดจากความพยายามหรือการกระทำขององค์กรหรือบุคคลใดๆ ทั้งที่มีความตั้งใจ และ/หรือมิได้ตั้งใจก็ตาม การป้องกันภัยจึงควรเกิดจากทั้งกำลังพลเอง และการออกกฎระเบียบเพื่อบังคับใช้ขององค์กรทางทหาร ดังนี้

1. ด้านกฎหมาย เป็นการบังคับใช้กฎหมาย การพัฒนาระเบียบและกฎหมาย เพื่อความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับงานสืบสวนและป้องกันอาชญากรรมไซเบอร์ ให้สามารถลดภัยคุกคามหรืออันตรายที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล ข้อมูลและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะที่อยู่ในรูปของการทำธุรกรรม

- ทางอิเล็กทรอนิกส์ การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การโจรกรรมข้อมูลสารสนเทศ การละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคล การกรรโชกข้อมูลสารสนเทศ การกระทำผิดตลอดจนการก่อวินาศกรรม หรือทำลายระบบสารสนเทศ¹⁷ เช่น การบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วย การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 โดยเฉพาะในมาตรา 5 มีไว้เพื่อลงโทษพวกผู้ประสงค์ร้ายที่ชอบแอบเจาะระบบคอมพิวเตอร์ของบุคคลอื่น หากผู้ใดกระทำความผิดเข้าข่ายมาตราดังกล่าวก็จะมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท และมาตรา 6 มีไว้เพื่อลงโทษผู้ประสงค์ร้ายที่แอบเจาะข้อมูล ขโมยข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ไปเปิดเผยทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ก็จะมีโทษปรับ ไม่เกินสองหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี
2. ด้านเทคโนโลยี การพัฒนาความพร้อมต่อสงครามไซเบอร์ การปกป้องโครงสร้างพื้นฐานสำคัญด้านสารสนเทศของประเทศ การกู้คืนข้อมูลระบบ/เครือข่าย และการพัฒนามาตรฐานด้านความปลอดภัยในทุกด้าน¹⁸ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
 3. ด้านกำลังพล โดยการสร้างความตระหนักรู้ให้กับกำลังพลเกี่ยวกับภัยคุกคาม และอาชญากรรมไซเบอร์ ให้ปฏิบัติตามแนวทางการรักษาความปลอดภัยการใช้งานโดยกำหนดรหัสผ่านที่ยากต่อการคาดเดา, ระวังการติดตั้งโปรแกรมต่างๆ จากแหล่งที่มาที่ไม่น่าไว้วางใจ, ตอบรับคำขอเป็นเพื่อนจากบุคคลที่คุณรู้จักโดยตรงเท่านั้น, ทำความเข้าใจต่อนโยบายความเป็นส่วนตัว และขอบเขตการใช้บริการของเว็บไซต์ด้วยความระมัดระวัง, จำกัดการเผยแพร่ของข้อมูลส่วนตัวของตัวเอง และระมัดระวังการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ

การใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นขององค์กรภาครัฐ ทดแทนการใช้สื่อสังคมออนไลน์สาธารณะ

สื่อสังคมออนไลน์มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ตั้งแต่ส่วนบุคคล สังคมส่วนรวม จนถึงระดับประเทศชาติ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา ทั้งนี้ การป้องกัน ยับยั้ง และสกัดกั้นการเผยแพร่ข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์นั้นกระทำได้ยาก หรือแทบจะทำอะไรไม่ได้เลย เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้เป็นเจ้าของโปรแกรม (Application) และเครื่องแม่ข่าย (Server) รวมทั้งช่องทางการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์สามารถไปได้หลายเส้นทาง ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564 เกี่ยวกับสารสนเทศและการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งนโยบายที่ 10 ให้มีการเสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ โดยส่งเสริมการวิจัย

พัฒนา และจดสิทธิบัตรเทคโนโลยีสารสนเทศที่ผลิตโดยคนไทย การวิจัยและพัฒนา เพื่อความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ การบูรณาการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลภาครัฐ การพัฒนาระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์แบบบูรณาการ รวมถึงการใช้ระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์เครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ (GIN) ระบบคลาวด์ภาครัฐ (G-Cloud)¹⁹ นอกจากนี้สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สรอ.) หรือ อีจีเอ จึงพัฒนา G-Chat ซึ่งก็คือแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็นระบบติดต่อสื่อสารแบบออนไลน์ สำหรับหน่วยงานภาครัฐผ่านอุปกรณ์สื่อสารแบบเคลื่อนที่ เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล เนื่องจากแอปพลิเคชันต่างๆ ที่ใช้สนทนาบนอุปกรณ์เคลื่อนที่นั้น มีความเสี่ยงสูงต่อการถูกลักลอบใช้ข้อมูลและความลับทางราชการ มีโอกาสเกิดการทุจริต ส่งผลต่อความเสียหายของทางราชการ และอาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ดังนั้น G-Chat จึงถูกนำมาเพื่อใช้ภายในหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น โดยสามารถสร้างห้องสนทนา รับส่งข้อความ ประสานงาน ระดมความคิด ประชุมทางไกล และพูดคุยด้วยการโทรผ่านแอปหรือวิดีโอคอลล์ที่มีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัยระดับสากล มีการจัดการผู้ใช้ตามโครงสร้างของหน่วยงาน มีความเป็นส่วนตัว และมีความปลอดภัยของข้อมูล เนื่องจากมีการเก็บส่วนของโปรแกรมที่ใช้งาน และข้อมูลที่เกิดจากการใช้งานไว้ที่เครื่องแม่ข่ายของ สรอ. ซึ่งติดตั้งอยู่ในประเทศไทย นอกจากนี้ยังเป็นการปรับกระบวนการทำงานราชการสู่ยุครัฐบาลดิจิทัล

บทสรุป

การใช้สื่อสังคมออนไลน์สาธารณะ มีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของกองทัพไทย ไม่ว่าจะมิติด้านใดก็ตาม การที่สื่อสังคมออนไลน์สาธารณะเข้ามามีบทบาทในการใช้งานด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนงานด้านบริหารจัดการระบบความมั่นคงของกองทัพที่ในบางจุดอาจกลายเป็นช่องทางให้ “ผู้ประสงค์ร้าย” สามารถเข้าสู่ระบบการรักษาความปลอดภัยของกองทัพได้ และอาจจะเป็นช่องทางรอคอยการโจมตีระบบสารสนเทศของกองทัพในห้วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาไปสู่การทำ “สงครามไซเบอร์” แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหากระทำได้โดยการควบคุมการใช้งานของกำลังพลในกองทัพ ไม่ว่าจะเป็นการใช้งานระบบอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นสื่อสาธารณะ การให้ความรู้แก่ผู้ใช้งานในทุกๆระดับ รวมถึงการสร้างสามัญสำนึกในการใช้งานประกอบกับการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ฯ และการกำหนดนโยบายในการเสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการบูรณาการจัดการความมั่นคงทางไซเบอร์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ การประสานความร่วมมือและเสริมสร้าง

เครือข่ายกับภาคเอกชน ภาควิชาการ การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ²⁰ รวมทั้งการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ของทางภาครัฐ และการพัฒนาเทคโนโลยีของกองทัพ ให้รองรับต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในการป้องกัน และเฝ้าดูการกระทำที่อาจก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อกองทัพของผู้ไม่หวังดี และการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของกำลังพล ทั้งนี้ในการดำเนินการต่อสื่อสังคมออนไลน์ของกองทัพ ควรสนับสนุนให้มีความร่วมมือของหน่วยงานของกองทัพและหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งหากมีการกำหนด “นโยบายและแผนแม่บทความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ” ที่เป็นความร่วมมือขององค์กรภาครัฐ และองค์กรด้านความมั่นคงต่างๆ รวมทั้งจากกองทัพ ก็จะทำให้การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มีความปลอดภัย มีทิศทางไปในทางที่ดี และมีแนวโน้มจะทำให้การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในกองทัพเกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะหัวข้อการวิจัยต่อไป

1. แนวทางปฏิบัติต่อสงครามไซเบอร์ของกองทัพไทย
2. ผลกระทบต่อมาตรการควบคุมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์สาธารณะโดยภาครัฐ
3. แนวทางการบังคับให้กำลังพลใช้สื่อสังคมออนไลน์ของภาครัฐ ทดแทนการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์สาธารณะ

เอกสารอ้างอิง

¹ พิชิต วิจิตรบุญรักษ์. สังคมออนไลน์: สื่อแห่งอนาคต. วารสารนักบริหาร, [อินเทอร์เน็ต]. 2556 [เข้าถึงเมื่อ 2560 มกราคม 5]; 31(4): [หน้า 99-103]. เข้าถึงได้จาก http://www.bu.ac.th/executive_journal/oct_dec_11/index.html

² แสงเดือน ผ่องพุ่ม. สื่อสังคมออนไลน์ : แนวทางการนำมาประยุกต์ใช้. บทความวิชาการ [อินเทอร์เน็ต]. 2556 [เข้าถึงเมื่อ 2559 ธันวาคม 30]; 3(20): [หน้า 1-3]. เข้าถึงได้จาก http://library.senate.go.th/document/Ext6685/6685991_0004.PDF

³ เรื่องเดียวกัน.

⁴ เอมิกา เหมมินทร์. พฤติกรรมการใช้และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้จากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะสถิติประยุกต์]. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; 2556.

⁵ พิชิต วิจิตรบุญรักษ์. สังคมออนไลน์: สื่อแห่งอนาคต. วารสารนักบริหาร, [อินเทอร์เน็ต]. 2556 [เข้าถึงเมื่อ 2560 มกราคม 5]; 31(4): [หน้า 99-103]. เข้าถึงได้จาก http://www.bu.ac.th/executive_journal/oct_dec_11/index.html

⁶ ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์. ไลน์รูปแบบการสื่อสารบนความสร้างสรรค์ของสมาร์ตโฟน: ข้อดีและข้อจำกัดของแอปพลิเคชัน, วารสารนักบริหาร. [อินเทอร์เน็ต]. 2556 [เข้าถึงเมื่อ 2559 ธันวาคม 30]; 33(44): [หน้า 42-43]. เข้าถึงได้จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec_13/pdf/aw05.pdf

⁷ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. Profile 2016 Thailand Internet user Profile 2016. [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 2560 มกราคม 5]; [หน้า 36-45]. เข้าถึงได้จาก <https://www.etda.or.th/publishing-detail/thailand-internet-user-profile-2016-th.html>

⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁹ แสงเดือน ผ่องพุ่ม. สื่อสังคมออนไลน์ : แนวทางการนำมาประยุกต์ใช้. บทความวิชาการ [อินเทอร์เน็ต]. 2556 [เข้าถึงเมื่อ 2559 ธันวาคม 30]; 3(20): [หน้า 10]. เข้าถึงได้จาก http://library.senate.go.th/document/Ext6685/6685991_0004.PDF

¹⁰ คณะนักศึกษาหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง กลุ่มที่ 4 รุ่นที่ 115. แนวทางการปฏิรูปการสื่อสารมวลชนด้านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ในทศวรรษหน้าของประเทศไทย [เอกสารวิจัย หลักสูตรจิตวิทยา ความมั่นคง]. กรุงเทพฯ: สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ; 2558.

¹¹ เรื่องเดียวกัน.

¹² เรื่องเดียวกัน.

¹³ คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาสื่อสังคมออนไลน์กับภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ ในคณะกรรมการการทหาร วุฒิสภา. สื่อสังคมออนไลน์ภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ. รายงานการพิจารณาศึกษา; กรุงเทพฯ: 2555.

¹⁴ วิภาดา เขียวชาญ. เอกสารประกอบวิชาการจัดการเครือข่ายทางสังคม [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา; 2556 [เข้าถึงเมื่อ 2560 มกราคม 5]. เข้าถึงได้จาก [http://www.teacher.ssru.ac.th/wipada_ch/pluginfile.php/467/course summary/chapter%205.pdf](http://www.teacher.ssru.ac.th/wipada_ch/pluginfile.php/467/course%20summary/chapter%205.pdf)

¹⁵ พ.อ.รศ.ดร.เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. ภัยคุกคามสารสนเทศต่อความมั่นคงของชาติ, บทความวิชาการ. [อินเทอร์เน็ต]. 2553 [เข้าถึงเมื่อ 2559 ธันวาคม 30]; เข้าถึงได้จาก <http://www.vcharkarn.com/varticle/40599>

¹⁶ เรื่องเดียวกัน.

¹⁷ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.). นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา; 2558.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน.

²⁰ เรื่องเดียวกัน.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ

พันเอกหญิง วีรวดี ชูชื่นจีน

วัน เดือน ปี เกิด

16 ธันวาคม 2513

ประวัติสำเร็จการศึกษา

- พ.ศ. 2536 ปริญญาตรีพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก
พ.ศ. 2541 ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต วิทยาการคอมพิวเตอร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2545 ปริญญาโทวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต เทคโนโลยีสารสนเทศ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2549 ชั้นนายพัน เหล่าแพทย์ รุ่นที่ 51
พ.ศ. 2553 นายทหารบกอาวุโส ชุดที่ 30

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ 2536 - 2545 พยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
พ.ศ 2545 - 2546 นายทหารควบคุมข้อมูล กองพัฒนาระบบงาน กรมการสนเทศทหาร
พ.ศ 2546 - 2550 นายทหารโปรแกรม กองพัฒนาระบบงาน กรมการสนเทศทหาร
พ.ศ 2550 - 2555 หัวหน้าแผนกบำรุงรักษาระบบงาน ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศทหาร
กรมการสื่อสารทหาร

ตำแหน่งปัจจุบัน

- พ.ศ 2555 - 2560 ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบงาน
ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศทหาร กรมการสื่อสารทหาร